

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

De Symbolo Apostolorum. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40244

tuntur, præsertim extra Chorum, saltem reterta est Salutatio Angelica ob cultum beatae Virginis, cuius ope singulis horis indigemus.

5 In fine Horarum non dicitur, nisi in fine Completorij, vt finis Officij concordet cum principio eiusdē Officij. De eiusdem excellentia lege Nauiar. *de Orat. c. 19. Concl. 12.* expositionem verò accuratissimā edidit inter alios Rutilius Benzonijs ann. 1612.

De Symbolo Apostolorum.

C A P. I I I.

Symbolum, ait Ruffinus in *Expositione Symboli*, est Græcè, indicium, & collatio, hoc est, quod in vnum conferatur. Dicitur *Apostolorum*, quia singuli Apostoli in vnum contulere quod quisque, dictante Deo, sensit ante ipsorum diuisionem. lege Augustin. *Serm. 115. de Tempore, si illius est.* Petrus dixit, *Credo in Deum, Patrem omnipotentem.* Ioannes dixit, *Creatorum cali & terra.* Iacobus dixit, *Credo & in Iesum Christum, Filium eius vnicum, Dominum nostrum.* Andreas dixit, *Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine.* Philippus ait, *Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus.* Thomas ait, *Descendit ad inferos, tertia die resurrexit a mortuis.* Bartholomæus dixit, *Ascendit ad celos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis.* Matthæus dixit, *Inde venturus est iudicare vivos & mortuos.* Iacobus Alphæi, *Credo & in Spiritum sanctum, sanctam Ecclesiam Catholicam.* Simon Zelotes, *Sanctorum communionem, remissionem peccatorum.* Iudas Iacobi, *Cyris resurrectionem.* Matthias compleuit, *V-*

tam æternam. Amen. Hæc Augustinus, ex quibus patet, editum fuisse Symbolum ante necem Iacobi maioris, quæ contigit anno Domini 44. Dixi suprâ, *dictante Deo*, teste Tertulliano *de Præscript. adu. heret. cap. 14.* quod idem à Romana Ecclesia integrè custoditum fuit, adeò vt Romanum Symbolum fuerit à Virgilio Papa appellatum, *lib. 4. Contra Eutychem.* vbi ait, Romanum Symbolum antiquius esse Nicæno, id est Apostolicum, exponente Duran. *de Rit. lib. 2. cap. 24.* imò Ruffinus asserit, in diuersis Ecclesijs factas illi fuisse additiones, Romæ verò minime; eò quod nulla hæresis Romæ habuerit exordium. Plura de hoc Symbolo Dominicus Grauna in *Castrol. præscriptionibus lib. 4.*

2 Decreuerat Damasus, ad omnes Horas recitari hoc Symbolum, vt in *Supplem. Chron. in eius Vita*, & idem habet Polyd. *Virgil. lib. 6. de Inuent. cap. 2.* Durandus quoque *lib. 4. cap. 25.* innuit, suo tempore fuisse in vsu hunc ritum; sed vsu abrogatus est, exceptis Matutino & Prima ante eandem Horas, & Completorio in fine. Ambrosius *de Velan. Virgibus* de Symbolo ait: Quotidie antelucanis horis recensendum est. Augustinus *lib. 1. de Symbolo ad Catech. cap. 1.* Quotidie dicite, antequam dormiatis. & *Hom. 52. inter 50.* Quotidie dicite, quando surgitis, quando vos collocatis ad somnum. Ergo hora Matutina & post Completorium aptissimè dicitur, ante horam Primæ, quæ diei est initium, æquè aptè dicitur. *Amal. lib. 4. c. 2. Gem. lib. 2. c. 59.* Hugo Viêt. *in Spec. cap. 3.* mentionem huius Symboli faciunt in Prima, Completorio, & ad Preces tantum.

3 Quare nouo iure quinquies hodie recitatur in Officio, si dicantur Preces in Prima, & Completorio. Initio quidem Matutini & Primæ ad professionem fidei, quæ est virtutum omnium fundamentum: & dicitur secretò, quia in primitiua Ecclesia sub silentio plerique fideles erant, metu persecutionum, Dur. lib. 4. cap. 25. In fine quoque Completorii secretò dicitur, quia in fine mundi plures in corde referuabunt fidem, non ore palam prædicabunt, idem *ibidem*. In medio ad Preces Primæ, & Completorii; quia in primitiua Ecclesia, & in fine mundi in electis solidior fides; unde & bis in his duabus Horis dici solet.

4 Sed cur in medio, ad Preces, partim clara voce, partim secretò dicitur? Quia corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, Roman. 10. Dur. lib. 5. cap. 5. sed numquam totum clara voce, sicut in Missa, quia, inquit S. Thom. 2. 2. *quæst.* 1. *art.* 9. ad 6. initio diei, in primitiua scilicet Ecclesia, prædicabatur fides potius occultè; & idem in fine diei, Antichristi tempore, fiet; nunc verò temporis, quod hora Missæ repræsentat, manifestata fide, Symbolum Patrum, quo declaratur Symboli Apostolorum, euulgatur liberè, & absque metu cantatur. De Symbolo satis.

De initio Horarum.

CAP. I V.

TRibus modis inchoatur Hora Matutinum per *Domine labia mea*, &c. Completorium per *Conuerte nos*, &c. Reliquæ Horæ per *Deus in adiutorium*. De Matutini principio prædicto me-

minit Amal. lib. 4. cap. 9. & alij post eum. Signum Crucis ad os fieri, scribit Gemma an. lib. 2. cap. 1. De initio Completorii prædicto, Hugo in *Spec. cap.* 3. De initio reliquarum Horarum, quod diximus, Nau. *de Orat. cap.* 3. num. 64. & auctorè facit Damascum suasu Hieronymi. Gregorio tribuit Polyd. Virgil. lib. 6. *de Inuent. cap.* 2. Amalar. autem in *Matut. lib.* 4. c. 9. non meminit huius Versus, *Deus in adiutorium*. Erat autem hic Versus in ore Monachorum frequentissimus, Cassiano teste lib. 12. *Instit. c.* 23. coll. 10. cap. 10. Signum Crucis à fronte ad pectus ad ea verba fieri, tradidit Beler. *de Diu. Offic. cap.* 24.

2 Contingit enim, ait Turrecrem. *ad Reg. sancti Benedicti*, tribus modis peccari, corde, ore, & opere. *Domine labia* dicitur contra peccatum oris; *Conuerte*, &c. contra peccatum cordis; *Deus in adiutorium*, contra peccatum operis. Et quia in peccato oris & cordis est aliquid operis, idèd, ait Dur. lib. 5. cap. 2. in Matutino quoque & Completorio additur Versus *Deus in adiutorium*, &c.

3 Aptius autem principio totius Officij præponitur *Domine labia*, &c. quia ore laudandus est Deus cum recitatione Officij. Et quia per diem vagamur à Deo, idèd sub noctem dicimus aptius, *Conuerte nos Deus*, &c. Per diem autem sapius cum antiquis Monachis dicimus, *Deus in adiutorium*, &c.

4 Prosequimur cum *Gloria Patri, & Filio*, &c. auctoritate Damasi; & ad omnes Horas dici, scribunt Amal. lib. 4. cap. 9. & Valafridus cap. 25. Damascus tamen non est auctor huius Versus, qui ante Damascum à Nicæna Synodo fuit compositus; imò ab
I Aposto-